

Türkiye’den İki *Centaurea* (Asteraceae) Türünün Kimyasal Kompozisyonu

Ömer Kılıç¹, Nevzat Esim¹, Hayri Güneş²

¹Bingöl Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Bingöl

²Bingöl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı, Bingöl

Sorumlu yazar e-posta: omerkili77@gmail.com

Giriş: *Centaurea* cinsi özellikle Türkiye’nin güneybatı, iç ve doğu kısımlarında yayılış gösterip, ülkemizde yaklaşık olarak 201 takson içerir. Bu taksonların 111’i endemik olup, endemizm oranı %62 civarındadır. *Centaurea* cinsi ile ilgili daha önce yapılmış olan kimyasal çalışmalar göstermiştir ki seskiterpen laktonlar sistematik olarak bu cinsin en önemli bileşenlerinden olup, buna ek olarak steroidler, triterpenler, hidrokarbonlar, polyesetilenler, flavanoitler, alkaloidler, lignanlar ve uçucu yağlar gibi bileşenleri de içerdikleri belirlenmiştir. Bu çalışma ile Bingöl ve çevresinde doğal yayılış gösteren *Centaurea cynaus* and *Centaurea depressa* bitkilerinin kurutulmuş toprak üstü kısımlarının uçucu yağ içeriği, kemotipi ve farklı amaçlarla yararlanma potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereçler ve Yöntemler: Bu çalışmada Bingöl’den doğal habitatından toplanmış olan *Centaurea cynaus* ve *Centaurea depressa* türlerinin kurutulmuş olan toprak üstü kısımlarının uçucu yağ kompozisyonu HS-SPME/GC-MS metodu ile belirlenmiştir.

Bulgular: Bu çalışmanın sonucunda *Centaurea cynaus* ve *Centaurea depressa* türlerinin sırasıyla toplam yağ miktarı olan %92.3 ve %91.1’lik değerlerinden otuz beş ve otuz yedi bileşen tespit edildi. Karyofillenoksit (19.6%), germakren D (14.8%) ve butanal (8.7%) *Centaurea cynaus*’ un; karyofillenoksit (13.3%), germakren D (20.6%), β -eudesmol (12.6%) ve sabinen (12.3%) ise *Centaurea depressa*’nın ana bileşenleri olarak tespit edildi. Elde edilen bulgular kemotaksonomik ve potansiyel kullanım alanları açısından tartışıldı.

Sonuç ve Tartışma: Sonuçta, *Centaurea cynaus* türünün kemotipleri karyofillenoksit, germakren D ve butanal olarak; *Centaurea depressa* türünün kemotipleri ise karyofillenoksit, germakren D ve β -eudesmol olarak belirlenmiştir. Buna ek olarak çalışılan bitkilerin uçucu yağ ve çeşitli kimyasal içerik bakımından zengin olduğu bulunmuş olup bu bitkilerin kimyasal içeriğindeki maddeler nazara alındığında bu bitkilerin farklı amaçlarla çeşitli endüstriyel sektörlerinde daha fazla kullanılmasına olanak tanıyacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Centaurea*, Essensiyel yağ, Germacrene D, β -caryophyllene, Endemik